

ΜΙΑ ΚΟΥΒΕΝΤΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ «ΤΟ ΜΠΛΟΥΖ ΤΗΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑΣ»

Κατάδυση στο νουάρ σύμπαν του Μάρκου Κρητικού

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
papageorgiou@plusmedia.gr

Αγαπάει το αστυνομικό μυθιστόρημα, γράφει διαρκώς (για) αυτό και κάθε τόσο μας βουτάει στα βαθιά νερά του λογοτεχνικού του ήρωα Μίλτου Οικονόμου. Στο νέο του μυθιστόρημα «Το μπλουζ της πεταλούδας» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Μεταίχμιο», κυριαρχούν η νουάρ ατμόσφαιρα στα κακόφημα στέκια της νύχτας και το μαύρο χιούμορ του αντιήρωα πρωταγωνιστή, ενώ οι μελαγχολικές νότες των μπλουζ συνοδεύουν την αφήγηση σαν μουσική υπόκρουση κινηματογραφικής ταινίας. Μιλήσαμε με τον Μάρκο Κρητικό για καταραμένους ήρωες και δολοφονικά κλισιέ.

Αλκοόλ, τσιγάρα παντός είδους, ασπιδίνες για το χανγκόβερ, κυνισμός. Γιατί δεν μπορούμε να αντισταθούμε στα «κλισιέ» του νουάρ και των καταραμένων ηρώων; Είναι αυτή η εποχή κατάλληλη για ανάδειξη τέτοιων ηρώων με την «αστυνομία της ευαισθησίας» να караδοκεί ολόυθε;

Οι «καταραμένοι» λογοτεχνικοί ήρωες και το μυστήριο που περιβάλλει το σκοτεινό παρελθόν τους ασκούσαν ανέκαθεν μια ιδιαίτερη γοητεία στον αναγνώστη. Στις μέρες μας που βλέπουν συχνά το φως της δημοσιότητας περιστατικά αστυνομικής βίας και αυθαιρεσίας, οι αντιήρωες πρωταγωνιστές που αντιστέκονται στους κατεστημένους μηχανισμούς του συστήματος εκφράζουν την αντίδραση του αναγνώστη στην όποια μορφή καταπίεση υφίσταται και κερδίζουν τη συμπάθειά του.

Δώστε μας το μυστικό για να μπορούμε και εμείς οι τλαιπωρημένοι αναγνώστες να μπαίνουμε σε σειρές βιβλίων με ήρωες αστυνομικούς και ντετέκτιβ, κυρίως, χωρίς να χρειαστεί να πιάνουμε το νήμα από την αρχή. Εσείς βρήκατε κόλπο λαμπρό με τις παρενθέσεις – παρουσιάσεις.

Επέλεξα ένα «κόλπο» που θυμίζει κινηματογραφικό voice over, καθώς παρουσιάζει τους βασικούς ήρωες σε ξεχωριστές

ενότητες που παρεμβάλλονται στην πλοκή. Αυτό έγινε αφενός για να δώσω μια κινηματογραφική ποιότητα στην αφήγηση και αφετέρου για να παρουσιάσω εξαρχής ένα ολοκληρωμένο προφίλ των βασικών ηρώων. Αν και τα βιβλία των σειρών με τους ίδιους πρωταγωνιστές είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία αυτοτελή, ο αναγνώστης επιθυμεί να παρακολουθεί από την αρχή την εξέλιξη των ηρώων, αλλά και να κατανοεί πλήρως τις όποιες αναφορές σε πρόσωπα ή γεγονότα προγενέστερων βιβλίων. Το περίεργο είναι ότι αυτό συμβαίνει στις σύγχρονες σειρές μυθιστορημάτων. Δεν έχω ακούσει ποτέ κάποιον αναγνώστη να αναζητά για παράδειγμα τη χρονική σειρά των βιβλίων της Αγκάθα Κρίστι, με πρωταγωνιστή τον Ηρακλή Πουαρό. Το μυστικό πάντως είναι ένα και το κατέχει ο συγγραφέας: Πρέπει να γράφει κάθε μυθιστόρημα της σειράς απευθυνόμενος αποκλειστικά σε έναν καινούργιο αναγνώστη του.

Το τράφικινγκ είναι ένα θέμα με το οποίο ασχολείστε στα «μπλουζ» και καλά κάνετε. Την ίδια ώρα διαβάζω άναυδος στις ειδήσεις την ιστορία με τον αστυνομικό που κρατούσε αιχμάλωτη τη 19χρονη. Πόσο μπορεί η επινόηση να κάνει «θεραπευτικό μασάζ» στην πραγματικότητα;

Πολλές φορές η μυθοπλασία αντλεί τα θέματά της από την επικαιρότητα. Στις περιπτώσεις σοβαρών κοινωνικών θεμάτων, αυτού του είδους, ο ρόλος της είναι να αναδείξει το πρόβλημα, να αποκαλύψει άγνωστες πτυχές του και να αφυπνίσει την κοινή γνώμη. Αυτό είναι το πρώτο βήμα για να ευαισθητοποιηθούν οι αρμόδιες αρχές και να επεξεργαστούν αποδοτικότερους τρόπους αντιμετώπισής του. Υπό αυτήν την έννοια η λογοτεχνία μπορεί να λειτουργήσει θεραπευτικά στην πραγματικότητα.

Θα σας δώσω μερικές ατάκες κλισιέ περί αστυνομικής λογοτεχνίας και ανταπαντήστε όπως εσείς θέλετε και αγαπάτε (παρακαλώ, «δώστε πόνο!»).

«Ναι, μωρέ, αστυνομικό διαβάζω, για καλοκαίρι καλό είναι...»

Είναι γεγονός ότι το καλοκαίρι προσφέρεται για βιβλία ανάλαφρου ύφους, με έμφαση

στο σασπένς που κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη, χωρίς να απαιτούν την ιδιαίτερη προσήλωσή του. Αν όμως κάποιος νομίζει ότι η αστυνομική λογοτεχνία περιλαμβάνει μόνο τα βιβλία που πληρούν τα παραπάνω χαρακτηριστικά, έχει περιορισμένη γνώση του εύρους, της ποιότητας και της δυναμικής της.

«Καμπάρτινα, αλκοόλ, τσιγά. Λένε ότι γράφουν νουάρ και αναμασούν τον Τσάντλερ και τον Χάμετ, εκατό χρόνια τώρα...»

Τα βασικά στερεότυπα του αμερικανικού hard-boiled (καταθλιπτικός ντετέκτιβ επιρρεπής σε καταχρήσεις, μοιραίες γυναίκες, υπόκοσμος με ιδιότυπους ηθικούς κανόνες, γενικευμένη διαφθορά κ.ά.), καθώς και η αξεπέραστη αισθητική του νουάρ έχουν αποκτήσει διαχρονικά χαρακτηριστικά και έχουν καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη του αστυνομικού μυθιστορήματος. Άρα δεν νομίζω ότι τίθεται θέμα αναμασήματος ή αντιγραφής. Το ζητούμενο είναι ο συγγραφέας μέσα από το προσωπικό αφηγηματικό ύφος του να τα εντάξει αρμονικά στις ειδικές συνθήκες της ιστορίας του και στις κοινωνικές παραμέτρους της εποχής στην οποία αυτή εξελίσσεται.

«Μα σε παρακαλώ... Βλέπεις ποτέ κάποιο αστυνομικό μυθιστόρημα υποψήφιο για Μπούκερ; Τι να μας πουν τώρα;»

Θα μπορούσες τότε να διαβάσεις τα αστυνομικά του Ζορζ Σιμενόν και του Γκράχαμ Γκριν που απασχόλησαν, δύο φορές ο καθένας, τις επιτροπές του Βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας, ή Ντοστογιέφσκι, Ντίκενς, Πεσσόα, Μπόρχες, Σεπουλβέδα, Έκο και πολλούς άλλους, μέσα από έναν μακρύ κατάλογο κορυφαίων συγγραφέων που τίμησαν με έργα τους την αστυνομική λογοτεχνία. ☺

